Kalendri pildikestele seletuseks.

Meie kasulise kalendri kiiduwäärt leiwawanem, H. Laakmann Tartus, kannab ühtepuhku wäsimata hoolt selle eest, et tema kaswandikule aeg aealt nägusamaid ehteid selga saab, misga poisikesel kartust ei oleks uhkema rahwa ukse lähäle astuda, kuhu ühte hilpharakat tuppa ei taheta lasta. Nönda on tänawu kulunud wana pildikeste asemelle teised ilusamad astunud, miepärast nendele seletuseks möned sõnad seie tahame panna, nii pikalt kui pisuke tarkus meil seeks ulatab.

Õpetust saanud lugejad teadwad juba ennegi, et päälwalist walgust ja soea andew päike üks otsata suur ilmakera on, ehk tema kül kauguse pärast meie silma täiskuust palju suurem ei näita. Niisamati loodame et nemad kaa seda ei ole äraunustanud, kuda päike liikumata omas paigas seisab, aga selletäbi, et maakera ennast ühtepuhku oma telje ümber keeritab, meie silma nönda paistab, kui tõuseks ta iga hommiku idast ja lähäks õhtu läänele jälle alla. Ehk on kaa mönel agara peaga lugejal weel sellestki midagi mälestusse jäänud, kuda teised weikemad ilmakerad, mis rändawaks tähtedeks nimetatakse päikese ümber jooksewad? — Nende jooksikute hulgas on ka meie kodupaik ja peatoitja — maakera — ühtepuhku rändamas, kus tema ühe aastaga, ehk selgemalt üleldes 365 pääwa ja 6 tunniga oma pika teekonda päikese ümber peab lõpetama; lugu pidamata sest et ta ise, kuda ülemal tähendasime, iga 24 tunniga, se on: öö ja pääwaga — kui ratas telje ümber korra peab ümberkeeritama. Üks wägew käsi kannab teda tema kahekordsel keerituse, et ta ial seatut teelt kõrwale ei põrka ja meie

kui emarinnal magawad lapsed midagi temast kõigest liikumisest ei märka. — Kellel need endised juhatused alles peas on, se saab hõlpsamalt sest aru, mis nüüd pikemalt tahame õpetada.

Seda teekonda, mis meie maakera aasta pikusel päikese ümber sõidab jagatakse 12 osasse, mis meie siin jaamawahedeks tahame nimetada, nönda et umbarwates igal kuul üks jaama wahe ärasõidetakse. Need kaksteistkümme kinnitähe kujud, kust räägitut maakera tee läbi käib, nimetatakse juba wanast ajast elajate rõngaks (Saksakeele: der Thierkreis). Wõib olla, et tähetundjad sellepärast seda nime olid walitenud, et suurem osa neist 12 nimest elawalt loomadelt olid wõetud. — Mõtleme meie maakera teed päikese ümber ühe pikerkuse rõnga sarnatseks, kus peal maakera wäsimata läänest idasse (se on: õhtust hommikut wasta) jookseb, siis tulekswad temale seal järgemiste 12 tähemärki wasta, mis nönda on nimetatud: 1) oinas, 2) härg, 3) kaksikud, 4) wähk, 5) lõwi, 6) neitsi, 7) waag (kaal), 8) skorpion, 9) küt, 10) kaljusik, 11) weemees, ja 12) kalad *). Päike, mis kewade meie silma nähes oina märgis seisab, wiibib peaaegu terwe kuu seie ja nönda iga teise märki, ja rändab ühe aastaga järgemööda kõigest 12 märgist läbi, kunni ta teisel kewadel jälle oina märk tagasi tuleb. Kolm esimest märki kutsutakse sellepärast kewade märkideks (Märts, April ja Mai), kolm järgmist suwemärkideks (Juuni, Juuli ja August), seitsmes kunni ühekssas sügise märkideks (September, Oktober ja November), ja wiimsed kolm talwemärkideks (Detsember, Januar ja Weebruar). Peale selle nimetakse ka kuus esimest märki põhjased ja kuus wiimsed lõunesed märgid.

---

*) Kellel tunnipak õue peal juhub olema, se wõib iga tunni numbri asemelle ühe tähekuju mõttes panna, sest siis tähendada, et nönda kui siin tunni aea sees päikese wari ühest numbrist teise ulatab, niisamati maakera tee ühe kuu aea sees ühest tähe kujust teise, kunni ta aasta pärast jälle sinna paika tagasi saab, kust käik oli alustatud.

Eesti-rahwa Kasuline Kalender 1867, lk. 18